

Echinococcus granulosus lervos vienkamerės, nuo kelių milimetrų iki 30–40 cm dydžio. *Echinococcus multilocularis* lervos sudarytos iš daugybės mažų, nuo 1 mm iki 3 cm diametro, pūslelių, kurios gali peraugti kepenų audinį ir / ar gretimus organus. Kartais pūslelės atsiskiria ir, patekusios į limfos ar kraujo indus, gali būti nuneštos į kitus organus ar audinius.

Ligos požymiai

Kadangi cistos auga lėtai, ligos pradžioje žmogus jaučiasi visiškai sveikas. Dažniausiai liga nustatoma praėjus 5–15 metų.

Ligos simptomai priklauso nuo cistos buvimo vietos, jos dydžio ir žmogaus organizmo jautrumo infekcijai.

Sergantysis jaučia bendrą silpnumą, neturi apetito. Pūslei augant atsiranda skausmas po dešiniuoju šonkaulių lanku. Ligonį pykina. Užaugusios cistos suspaudžia stambius tulžies latakus, prasideda gelta.

Jeigu cistos auga plaučiuose, atsiranda skausmas krūtinėje, neaukšta temperatūra, kosulys, ligoniai neretai atkosti skreplius su krauju.

Tai labai sunkūs susirgimai, kurių negydant žmogus gali mirti.

Profilaktika

- Plauti rankas prieš valgi, po bendravimo su šunimis, po lauko darbų.
- Valgyti tik nuplautas uogas, vaisius, daržoves, vandenį gerti tik iš patikimų švarių vandens šaltinių.
- Nešerti gyvūnų (šunų, kačių) paskerstų gyvūnų vidaus organais (kepenimis, plaučiais ir kt.) ir virtuvės atliekomis, kurios gali būti užkrėstos echinokokais.
- Neleisti šunims ir katėms laižyti veido, lėkščių, iš kurių valgo žmonės. Gyvūnus šerti tik iš jiems skirtų dubenėlių.
- Kaimo vietovėse šunis laikyti pririštus ir reguliariai kas 3 mėn. gydyti nuo kirminų.
- Tikrinti naminių gyvulių skerdieną ir saugiai pašalinti infekuotų gyvulių vidaus organus (sudeginti, giliai užkasti ir kt.).
- Ūkiuose, fermose naikinti graužikus.

www.ulac.lt

ECHINOKOKOZĖ IR KAIP NUO JOS APSISAUGOTI

Echinokokoze – sunkus parazitinis susirgimas, kurį sukelia *Echinococcus* genties kaspinoočiai.

Lietuvoje paplitusios dvi kaspinoočių rūšys: *Echinococcus granulosus* (sukelia cistinę echinokokoze) ir *Echinococcus multilocularis* (sukelia alveokokinę echinokokoze).

Abu sukėlėjai turi panašią suaugusio parazito struktūrą, vystymosi ciklą, panašūs ir užsikrėtimo bei apsisaugojimo būdai. Skiriasi jų lervinės stadijos struktūra, ligos sunkumas ir ligos baigtis.

Ligos paplitimas

Lietuvoje 2003–2012 m. užregistruoti 199 echinokokoze atvejai. Jei iki 2003 m. buvo registruojami tik pavieniai šios ligos atvejai, tai nuo 2004 m. situacija Lietuvoje pasikeitė – labai padaugėjo echinokokoze atvejų ir padidėjo sergamumas.

Echinokokų vystymosi ciklas

Kaspinuočio vystymosi stadijos kelios: suaugęs kaspinuotis, kiaušinėlis ir lerva.

Parazito vystymuisi reikalingi du šeimininkai: tarpinio šeimininko organizme vystosi echinokokų lervos, galutinio – suaugęs kaspinuotis.

Tarpiniai šeimininkai – įvairūs žolėdžiai ir visaėdžiai žinduoliai (kiaulės, avys, arkliai, galvijai, triušiai, kiškiai, graužikai ir kt.).

Jie užsikrečia echinokokų kiaušinėliais per užterštą pašarą ar vandenį.

Tarpinių šeimininkų organizme, dažniausiai kepenyse, formuojasi kaspinuočio lervos, nuo kelių mm iki 30–40 cm dydžio cistos.

Galutiniai šeimininkai – šunys, lapės, vilkai, šakalai, kartais ir katės.

Jie echinokokoze užsikrečia suėdę tarpinių šeimininkų (kiaulių, graužikų ir kt.) organus su kaspinuočio lervomis (echinokokinėmis cistomis).

Galutinio šeimininko organizme echinokokai vystosi iki suaugusių kaspinuočių, kurie metus ir ilgiau gyvena gyvūnų plonosiose žarnose.

Sukėlėjai – smulkūs 1,3–7 mm ilgio kaspinuočiai. Jie turi galvutę, kaklelį, 1–3 narelius. Paskutinis subrendęs narelis pripildytas daugybe kiaušinėlių.

Kartais gyvūno žarnyne kaspinuočių būna tiek daug, kad žarna atrodo kaip šepetėlis.

Subrendę, prisipildę kiaušinėlių paskutiniai kaspinuočio nareliai atitrūksta nuo kūno ir su išmatomis patenka į aplinką ar aktyviai susitraukinėdami iššliaužia per išeinamąją angą.

Nareliui susitraukinėjant išspaudžiami kiaušinėliai, kurie prikimba prie gyvūno kailio.

Su išmatomis patekę ant žemės nareliai gali nušliaužti 25 cm ilgio atkarpą, palikdami ant žemės ir žolės daugybę kiaušinėlių. Viename narelyje gali būti nuo 200 iki 800 kaspinuočio kiaušinėlių. Lietaus vanduo kiaušinėlius gali nunešti į vandens telkinius, kur girdomi galvijai.

Priklausomai nuo temperatūros ir drėgmės kiaušinėliai gali išlikti gyvybingi nuo 3 dienų iki 2 metų.

! **Žmogus yra atsitiktinis netipinis tarpinis šeimininkas, kurio organizme vystosi echinokoko lerva (cista).**

! **Žmogus echinokokoze užsikrečia kaspinuočių kiaušinėliams per burną patekus į virškinimo traktą.**

Echinokokoze žmogus gali užsikrėsti:

• bendraudamas su užsikrėtusiais ar sveikais šunimis ar kitais gyvūnais, ant kurių kailio, liežuviu gali būti echinokokų kiaušinėlių ar narelių.

• valgydamas neplautas daržoves, vaisius, salotas, uogas, tarp jų – ir miško uogas ar kitus ant žemės augančius augalus.

• vartodamas maistą, kurį galėjo užteršti musės, tarakonai.

• vartodamas vandenį iš atvirų vandens šaltinių, kuris gali būti užterštas.

• nuo sumedžiotų laukinių gyvūnų (lapių, usūrinių šunų), nes ant jų kailio gali būti echinokoko kiaušinėlių. Diriant laukinių gyvūnų kailį prilipę prie kailio kiaušiniai gali patekti ant rankų, į burną ir pan. Jei kailiai dorojami gyvenamosiose patalpose, kaspinuočio kiaušinėliai gali patekti ant įvairių daiktų, maisto produktų, kur ilgai išsilaiko neprarasdami savo gyvybingumo.

• prižiūradamas – šerdamas švelniakailius žvėrelius (pvz., lapes).

Parazito vystymasis žmogaus organizme

Žmogaus praryto echinokoko kiaušinėlio apvalkalėlis ištirpsta ir išsilaisvina lerva, kuri per žarnos sienelę patenka į kraujo apytaką. Kraujas lervas dažniausiai nuneša į kepenis, rečiau – į plaučius, kitus organus. Audiniuose ar organuose pradeda vystytis echinokoko lervos, dar vadinamos echinokokinėmis pūslėmis ar cistomis. Echinokoko lerva žmogaus organizme gali išlikti gyvybinga dešimtis metų.